

PENGETAHUAN DASAR TENTANG

KEBUDAYAAN TIONGKOK

中国**文化**常识

(中印尼对照)

国务院侨务办公室

The Overseas Chinese Affairs Office of
the State Council

孔子学院总部 / 国家汉办
Confucius Institute Headquarters (Hanban)

华语教学出版社
SINOLINGUA

PENGETAHUAN DASAR TENTANG

KEBUDAYAAN TIONGKOK

中国 常识

(中印尼对照)

国务院侨务办公室

The Overseas Chinese Affairs Office of
the State Council

孔子学院总部 / 国家汉办

Confucius Institute Headquarters (Hanban)

图书在版编目 (CIP) 数据

中国文化常识：汉印尼对照 / 孔子学院总部 / 国家汉办，国务院侨务办公室编。
—北京：华语教学出版社，2014

ISBN 978-7-5138-0626-8

I. ①中… II. ①孔… ②国… III. ①汉语—对外汉语教学—语言读物②中华文化—基本知识—汉语、印度尼西亚语 IV. ① H195.5 ② K203

中国版本图书馆 CIP 数据核字 (2014) 第 054310 号

本书的著作权由孔子学院总部 / 国家汉办享有。

Hak Cipta Buku Ini Dimiliki oleh Kantor Pusat Confucius Institute Tiongkok/Hanban.

中国文化常识

PENGETAHUAN DASAR TENTANG KEBUDAYAAN TIONGKOK

©孔子学院总部/国家汉办，

中华人民共和国国务院侨务办公室

华语教学出版社有限责任公司出版

(中国北京百万庄大街24号 邮政编码100037)

电话：(86)10-68320585, 68997826

传真：(86)10-68997826, 68326333

网址：www.sinolingua.com.cn

电子信箱：hyjx@sinolingua.com.cn

新浪微博地址：http://weibo.com/sinolingua vip

北京京华虎彩印刷有限公司印刷

2014年(16开)第1版

2014年第1版第1次印刷

(汉印尼)

ISBN 978-7-5138-0626-8

定价：88.00 元

中国常识系列编委会

主 任 许 琳

副主任 夏建辉

编 委 张彤辉 顾 蕾

王锦红

顾 问 雷振刚 邱立国

周福成

《中国文化常识》

主 编 任启亮

副 主 编 时 序

编写人员 任启亮 时 序 李 晨 李嘉郁 赵菁华 彭 俊

责任编辑 马耀俊

英文编辑 林美琪

美术编辑 阮永贤 刘玉瑜

《中国文化常识》(中印尼对照)

印尼语翻译 Andyni Khosasih(许丽妮) Yetty(吴旖旎)

Cendrawaty Tjong(张冰晶) Yi Ying(林雪莹)

Agustinus Sufianto(黎欢仁) Fu Ruomei(付若玫)

Ma Feng(马 峰) Wang Hui(王辉)

印尼语审稿 Andyni Khosasih(许丽妮), 王 辉

译版统筹 五洲汉风教育科技(北京)有限公司

滕连帅 李 森 邓成保 李亚娟

项目编辑 韩 晖

责任编辑 韩 颖

版式设计 北京维诺传媒文化有限公司

美术编辑 张申申 赵 阳 龙 敏

封面设计 高教社美编室

图片来源 全景图片公司

前言

《中国文化常识》和《中国地理常识》是由中华人民共和国国务院侨务办公室组织编写，面向世界各国汉语学习者的普及型、口语化的文化辅助读物。2006 年国家汉办组织国内外有关专家对该书内容进行了改编，并翻译成汉语与英语、德语、法语、日语、韩语、俄语、泰语、西班牙语、阿拉伯语对照版本，出版发行后反响热烈，受到国外读者广泛欢迎，各国中国语言文化爱好者纷纷要求增译更多语种。此次增译工作包括汉语与意大利语、瑞典语、葡萄牙语、柬埔寨语、越南语、老挝语、缅甸语、印尼语、马来语、土耳其语、波斯语、波兰语、捷克语、斯洛伐克语、匈牙利语、罗马尼亚语、保加利亚语、塞尔维亚语、克罗地亚语、芬兰语、乌克兰语、荷兰语、豪萨

语、印地语、希伯来语、挪威语、丹麦语、希腊语、蒙古语、尼泊尔语等 30 个语种的对照版本。

希望本系列读物成为您了解中国的窗口，成为您通向汉语世界的桥梁。

《中国文化常识》和《中国地理常识》在改编翻译过程中得到了海内外诸多专家、学者、教师 and 全球各大孔子学院的关心与支持，他们倾注了大量的精力，提出了许多中肯的建议，在此向他们表示诚挚的谢意。

由于时间所限，书中不免会有疏漏和不当之处，希望使用者和专家学者不吝赐正，以供今后修订时改正。

孔子学院总部 / 国家汉办

2014 年 3 月

Prakata

Buku seri *Pengetahuan Dasar Tentang Kebudayaan Tiongkok*, *Pengetahuan Dasar Tentang Geografi Tiongkok* yang dirancang penyusunannya oleh Kantor Urusan Perantau Tionghoa Dewan Negara Tiongkok adalah bacaan referensi budaya dasar yang ditulis dengan bahasa lazim untuk keperluan pelajar bahasa Mandarin di seluruh dunia. Pada tahun 2006, Hanban (Kantor Pusat Bahasa Mandarin) RRT atau Kantor Pusat Confucius Institute Tiongkok melakukan revisi terhadap isi buku seri tersebut dengan mengumpulkan tenaga ahli dari dalam dan luar negeri, kemudian buku ini diterbitkan dengan edisi dua bahasa sesudah isinya diterjemahkan ke dalam bahasa-bahasa asing, antara lain Jerman, Perancis, Jepang, Korea, Rusia, Thai, Spanyol, Arab. Setelah diterbitkan, buku seri itu sangat laku dan disambut hangat oleh pembaca asing. Banyak penggemar bahasa dan budaya Tiongkok dari berbagai negara meminta bacaan itu diterjemahkan lagi ke dalam lebih banyak bahasa. Penerjemahan tambahan dan penerbitan edisi dua bahasa kali ini meliputi sebanyak 30 macam bahasa, antara lain bahasa Itali, Switzerland, Portugal, Kamboja, Vietnam, Laos, Myanmar, Indonesia, Malaysia, Turki, Persia, Polandia, Ceko, Slowakia, Hungaria, Rumania, Bulgaria, Serbia, Kroasia, Finlandia, Ukraina, Belanda, Hausa, Hindia, Ibrani, Norwegia, Denmark, Yunani, Mongol, Nepal dan lain-lain dalam edisi dua bahasa.

Kami berharap serial bacaan ini dapat menjadi jendela untuk memahami Tiongkok bagi Anda dan jembatan penghubung dunia bahasa Mandarin untuk Anda.

Dalam proses revisi dan penerjemahan buku seri *Pengetahuan Dasar Tentang Kebudayaan Tiongkok*, *Pengetahuan Dasar Tentang Geografi Tiongkok*, kami mendapatkan banyak bantuan dan dukungan dari para ahli, pelajar, guru dari dalam dan luar negeri serta Confucius Institute dari berbagai belahan dunia. Mereka semua telah memberikan sumbangan, mengajukan saran-saran yang berharga. Kami menyampaikan terima kasih setulus-tulusnya kepada mereka semua atas sumbangan yang dituangkannya dan saran-saran yang diajukannya.

Berhubung dengan keterbatasan waktu, dalam buku ini mungkin terdapat kekurangan dan kesalahan yang tak dapat dihindari dan kami bersedia menerima saran-saran dan tegur-sapa yang bersifat membangun dari para pengguna dan ahli supaya dapat menjadi bahan acuan untuk revisi di masa yang akan datang.

Kantor Pusat Confucius Institute Tiongkok / Hanban Tiongkok

Maret, 2014

目录

Daftar Isi

中国传统思想

Ideologi Tradisional Tiongkok

概述 Kata Pengantar	3
孔子 Konfusius	4
“四书五经”与儒家思想	6
Kitab “Sishu Wujing” dan Konfusianisme	
老庄与道家思想 Lao Zi, Zhuang Zi dan Taoisme	8
佛学思想 Buddhisme	10

中国传统美德

Kebajikan Tradisional Tiongkok

概述 Kata Pengantar	13
孝敬父母 Berbakti Pada Orang Tua	14
尊老爱幼 Menghormati yang Tua dan Mengayomi yang Muda	16
“岁寒三友”	18
Tiga Sahabat di Musim Dingin	
诚实守信 Jujur dan Menepati Janji	20
尊师重教 Menghormati Guru dan Mementingkan Pendidikan	22

中国古代文学

Sastra Klasik Tiongkok

概述 Kata Pengantar	27
远古神话 Mitos Tiongkok Kuno	28
《诗经》Kitab Puisi <i>Shijing</i>	31
楚辞 <i>Puisi Chu Ci</i>	34
汉乐府 <i>Yue Fu</i> (Institusi Musik) pada Dinasti Han	37
南北朝民歌	40

Lagu Rakyat Dinasti Selatan dan Utara

唐诗 Puisi Dinasti Tang 42

宋词 Sanjak Dinasti Song 46

元杂剧 Opera Dinasti Yuan 50

明清小说 Novel Dinasti Ming dan Qing 53

四大民间传说 Empat Cerita Rakyat Terkenal di Tiongkok 57

中国古代科技

Ilmu dan Teknologi Tiongkok Kuno

概述 Kata Pengantar 67

指南针 Kompas 68

造纸术 Teknik Pembuatan Kertas 70

活字印刷术 Teknik Percetakan 72

火药 Bubuk Mesiu 74

《甘石星经》 *Ganshi Xingjing* 76

张衡和地动仪 Zhang Heng dan Seismograf 78

祖冲之和圆周率 Zu Chongzhi dan Bilangan π 80

纺织技术 Teknik Pembuatan Tekstil 82

日晷和铜壶滴漏 Jam Matahari dan Jam Air Tembaga 84

算盘和珠算 Sempoa Dan Perhitungan Sempoa 87

中国传统艺术

Seni Tradisional Tiongkok

概述 Kata Pengantar 91

民乐 Musik Tradisional 92

京剧 Opera Peking 94

地方戏 Opera Daerah 98

曲艺 *Qiyi* (Kesenian Rakyat) 101

目录

Daftar Isi

围棋 Catur Go	103
中国象棋 Catur Tionggok	104
汉字 Karakter Bahasa Tionghoa	106
书法 Kaligrafi	108
篆刻 Stempel Ukir	110
中国画 Lukisan Tionggok	112

中国文物

Benda-benda Peninggalan Budaya Tionggok

概述 Kata Pengantar	117
甲骨文 Tulisan di atas tulang belulang (Jiaguwen)	118
三星堆文化 Budaya Sanxingdui	120
司母戊方鼎 Bejana berkaki empat Simuwu	123
越王勾践剑 Pedang Raja Yue, Goujian	125
良渚美玉 Giok Liangzhu	126
长信宫灯 Lentera Istana Changxin	128
秦始皇陵兵马俑 Patung Prajurit Terakota di Makam Qin Shihuang	129
曾侯乙编钟 Lonceng Zeng Houyi	132
金缕玉衣 Pakaian Giok yang Dijahit Benang Emas	134
铜奔马 Kuda Menderap Perunggu	136
永乐大钟 Lonceng Besar Yongle	137
古代钱币 Uang Logam Kuno	138
敦煌莫高窟 Gua Mogao Dunhuang	140

中国古代建筑

Arsitektur Tionggok Kuno

概述 Kata Pengantar	145
宫廷建筑 Istana Kaisar	146

寺庙建筑 Kuil	150
园林 Taman	152
塔 Pagoda	154
桥梁 Jembatan	156

中国工艺美术

Seni dan Kerajinan Tangan Tionggok

概述 Kata Pengantar	161
唐三彩 Tembikar Triwarna Dinasti Tang	162
瓷器 Porselen	164
景泰蓝 Cloisonné	166
扇子 Kipas	168
风筝 Layang-layang	170
灯彩 Lentera Berwarna-Warni	172
刺绣 Sulaman	174
丝绸 Sutra	176
蜡染和蓝印花布 Batik dan Kain Bermotif Biru	177
剪纸 Guntingan Kertas	179
玉雕 Ukiran Giok	181
石狮 Batu Singa	183
文房四宝 Empat Mestika Kamar Belajar	184

中国民俗

Adat Istiadat Tionggok

概述 Kata Pengantar	189
中国人的姓名 Marga dan Nama Tionggok	190
十二属相 Dua Belas Shio	193
小孩儿满月与抓周	195

Perayaan Bayi Genap Berumur Sebulan dan Zhuazhou	
婚礼 Upacara Pernikahan	196
四灵——古代吉祥的象征	198
Empat Binatang Spiritual - Lambang Keberuntungan Kuno	
吉祥图案 Gambar Keberuntungan	201
民间庙会 Pekan Raya Kuil	203
舞狮 Barongsai	205
春节 Perayaan Tahun Baru Imlek	206
元宵节 Perayaan Cap Goh Meh	208
清明节 Perayaan Ceng Beng	210
端午节 Perayaan Peh Cun	212
中秋节 Perayaan Tiongqiu	214
二十四节气 Dua Puluh Empat Waktu Matahari	216

中国人的生活

Kehidupan Rakyat Tiongkok

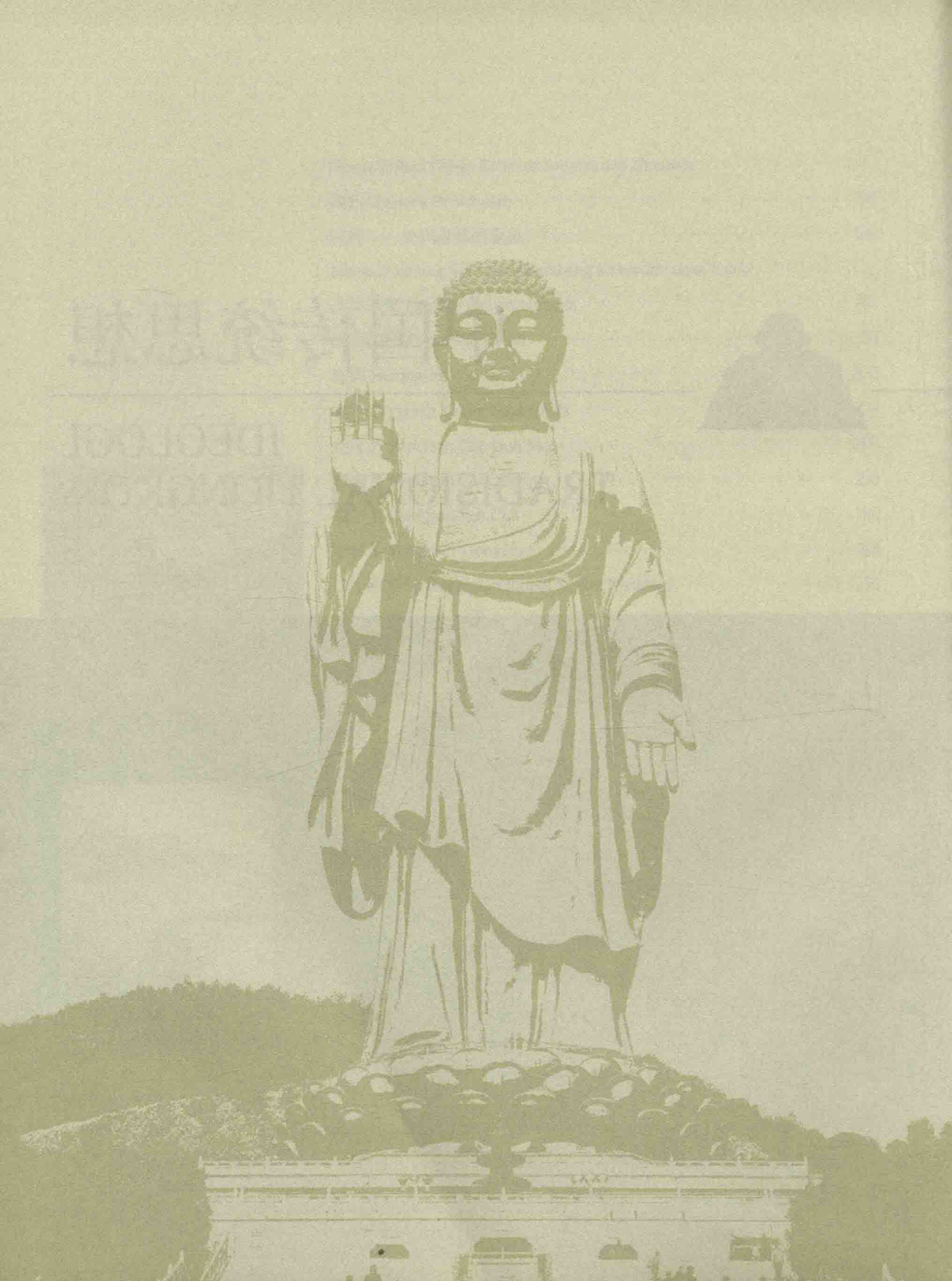
概述 Kata Pengantar	221
旗袍与中国传统服饰	222
Cheongsam dan Busana Tradisional Tiongkok	
中国饮食 Makanan Tiongkok	224
中国茶 Teh Tiongkok	226
中国酒 Arak Tiongkok	228
中国民居 Tempat Tinggal Rakyat Tiongkok	230
布鞋、轿子与马车	233
Kereta Kuda, Tandu Dan Sepatu Kain	
中医中药 Pengobatan Tradisional Tiongkok	235
针灸术与麻醉术 Teknik Akupuntur dan Pembiusan	237
汉语·普通话·方言	239
Bahasa Tionghoa, Mandarin, Bahasa Daerah	

中国传统思想

IDEOLOGI
TRADISIONAL TIONGKOK

概述

Kata Pengantar

中国人注重人与自然的和谐，在中国传统思想中，“天人合一”是一个著名的话题。中国传统思想更注重个人修养的提升，更关注“修身养性”；更为重视智慧的体悟而对逻辑推理不是特别在意。

可以说，中国有一套完整的影响了中国几千年的思想体系，而这套体系最重要的组成部分就是孔子、孟子开创的儒家思想和老子、庄子开创的道家思想以及佛学思想。其中，对中国影响最大、最深远的是儒家思想。

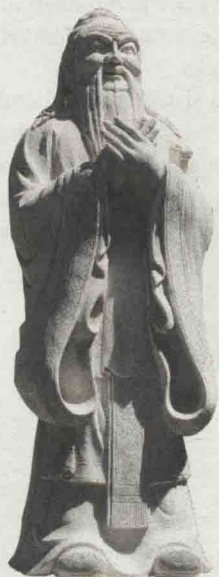
Rakyat Tiongkok mementingkan keselarasan antara manusia dan alam, dalam ideologi tradisional Tiongkok “kesatuan antara manusia dan alam” adalah sebuah topik yang sangat terkenal. Ideologi tradisional Tiongkok lebih menekankan peningkatan kemampuan pribadi, “pembinaan diri dan penyempurnaan budi pekerti”; lebih mementingkan kesadaran akan kebijakan tetapi tidak terlalu memperhatikan penalaran logika.

Dapat dikatakan, Tiongkok memiliki satu sistem ideologi utuh yang mempengaruhi Tiongkok selama ribuan tahun, bagian paling penting yang membentuk sistem ini adalah ideologi konfusianisme yang diprakarsai oleh Konfusius dan Mensius, Taoisme yang diprakarsai oleh Lao Zi dan Zhuang Zi serta ideologi Buddhisme. Di antaranya, konfusianismelah yang berpengaruh paling besar dan paling kuat di Tiongkok.

1	3
2	4

1. 《论语》
Lun Yu
2. 孔子石像
Patung Konfusius
3. 孔子
Konfusius
4. 山东曲阜孔庙
Kuil Konfusius, Qufu, propinsi Shan-
dong

孔子

Konfusius

孔子（公元前 551—前 479），名丘，字仲尼，鲁国人。中国春秋末期伟大的思想家和教育家，儒家学派的创始人。

孔子的远祖是宋国的贵族，殷王室的后裔。在孔子很小的时候，他的父亲就去世了，所以孔子的家境逐渐衰落。虽然孔子年轻的时候很贫困，但是他立志学习，他曾经说过：“三人行，必有我师焉。”后来，他开始授徒讲学，他一共教授了 3 000 多个学生，其中不乏贫困家庭的孩子，改变了以往只有贵族子女才有资格上学的传统。孔子晚年还编订上古书籍，保存了很多古代的文献，我们现在看到的《诗经》、《尚书》、《周易》等等都经过他的编定。

孔子的很多思想即使在今天看来也很有价值。比如，孔子丰富了“仁”的内涵，他认为要做到“仁”，就要关爱别人，“己所不欲，勿施于人”；他还认为，“君子和而不同”，也就是说，在处理人际关系上要承认人与人之间的差异，不要用单一的标准来衡量对方，这样才能够达到社会的和谐与稳定；他在教育上还主张用启发的方法促使学生独立思考，在学习书本知识的同时还要有自己独立的见解等等。

孔子的言行被他的弟子们编为《论语》一书，孔子的思想也被后人吸收和发扬光大，成为中国传统思想的最主要的组成部分，并逐渐传播到周边国家，形成了影响范围很广的儒家文化圈。

孔子是属于中国的，他在中国家喻户晓，绝大多数中国人的思想都或多或少地受到他的学说的影响；孔子也是属于世界的，联合国教科文组织曾将他列为世界十大文化名人之一。

Konfusius (551- 479 SM), nama Qiu, alias Zhongni, warga negara Lu. Pemikir dan pendidik besar Tiongkok masa akhir zaman Chunqiu, pencetus ajaran konfusianisme.

Nenek moyang Konfusius adalah bangsawan negara Song, keturunan dari keluarga raja dinasti Yin. Saat Konfusius masih kecil, ayahnya meninggal dunia, setelah itu kondisi keluarganya perlahan-lahan mengalami kemerosotan. Meskipun miskin saat muda, tetapi Konfusius bertekad untuk belajar, dia pernah berkata : “tiga orang berjalan bersama, niscaya ada yang bisa menjadi guruku.” Di kemudian hari, dia mulai mengajar, total murid yang pernah diterimanya lebih dari 3.000 lebih, di antaranya banyak anak dari keluarga kurang mampu. Ini merubah tradisi sebelumnya yaitu hanya anak-anak dari keluarga bangsawan yang bisa mendapatkan pendidikan. Pada masa tuanya Konfusius menyusun buku-buku kuno sehingga banyak literatur kuno dapat dilestarikan. Buku-buku seperti *Shi Jing*, *Shang Shu*, *Zhou Yi* dan lain-lain yang kita temui sekarang ini semuanya disusun oleh Konfusius.

Banyak ideologi Konfusius yang sangat berharga walaupun dinilai dengan standar zaman sekarang. Misalnya, Konfusius memperkaya arti “*ren*” (kebajikan). Dipandangannya, untuk mencapai tahapan “*ren*” haruslah memperhatikan dan mencintai sesama, “hal yang tidak kita inginkan, janganlah dipaksakan pada orang lain”; dia juga berpendapat “orang yang budiman harmonis dengan yang lain meskipun berbeda orangnya”, artinya ketika menangani hubungan antar manusia haruslah mengakui perbedaan antar pribadi, janganlah menggunakan standar tunggal dalam mengukur pihak lain, dengan demikian barulah bisa mencapai masyarakat yang harmonis dan stabil. Dalam masalah pendidikan Konfusius menganjurkan menggunakan cara mengilhami untuk mendorong kemandirian pemikiran murid, murid haruslah mempunyai pandangan sendiri saat belajar ilmu-ilmu dari buku, dan lain sebagainya.

Sikap dan ucapan Konfusius dikumpulkan oleh murid-muridnya dalam buku yang berjudul *Lun Yu*, ideologi Konfusius juga dipelajari dan disebarluaskan oleh generasi berikutnya sehingga menjadi bagian paling penting yang membentuk ideologi tradisional Tiongkok, bahkan kemudian perlahan-lahan meluas hingga negara-negara sekeliling sehingga membentuk lingkaran budaya konfusianisme yang berpengaruh luas.

Konfusius adalah milik Tiongkok, di Tiongkok setiap orang mengenalnya, ideologi orang Tionghoa sedikit banyak terpengaruh oleh doktrin konfusianisme; Konfusius adalah milik dunia juga, UNESCO mendaftarkannya sebagai salah satu dari 10 budayawan dunia.

